

Skolorganisationen i Ängelholm: En alternativ jämförelse

För att utvärdera de föreslagna skolorganisationsalternativen i Ängelholm är det avgörande att förstå vad som är viktigt för olika intressenter: familjer och invånare, politiker och skolledare samt lärare. Nedan följer en sammanställning av deras prioriteringar, en genomgång av argumenten för Alternativ 1 och 2, samt en rekommendation baserad på dessa prioriteringar.

Familjer och Invånare i Ängelholm

För familjer och invånare är följande faktorer centrala:

- **Närhet till skolan:** Att ha skolor inom rimligt avstånd underlättar vardagen och främjar barnens trygghet. Konceptet 15-minutersstaden¹ betonar vikten av att ha grundläggande tjänster, inklusive skolor, nära bostaden.
- **Kontinuitet i utbildningen:** Färre skolbyten minskar stress och osäkerhet för eleverna, vilket kan leda till bättre skolresultat och välbefinnande. En F-6-struktur undviker miljöbyte i årskurs 4, vilket skapar en trygg undervisningsmiljö.
- **Kvalitet på undervisningen:** Tillgång till kvalificerade lärare och resurser är avgörande för barnens utveckling. Kontinuiteten i en F-6-struktur möjliggör att skolans personal kan följa elevernas utveckling längre, vilket stärker de pedagogiska strategierna.
- **Trygghet och trivsel:** En stabil och välkänd skolmiljö bidrar till elevernas sociala och emotionella utveckling. Att undvika skifte i mellanstadiet minskar stress, särskilt för elever med särskilda behov².
- **Social samhörighet:** En F-6-skola skapar en naturlig gemenskap och ett stödjande nätverk för elever och föräldrar.
- **Valfrihet:** Flera F-6-skolor ger alternativ om ens nuvarande skola inte fungerar, exempelvis vid mobbning.

Politiker och Skolledare

För politiker och skolledare är följande aspekter viktiga:

¹ Moreno, C. (2024). "The 15-Minute City".

<https://www.moreno-web.net/new-book-the-15-minute-city-a-solution-to-saving-our-time-and-our-planet/>

² Vi lärare (2023). "Fortsatt stora problem vid stadiövergångar".

<https://www.vilarare.se/grundskollararen/skolinspektionen/fortsatt-stora-problem-vid-stadieovergangar/>

- **Attraktiv stad och gott skatteunderlag:** En attraktiv skolorganisation lockar fler familjer, vilket stärker skatteunderlaget och möjliggör framtida investeringar i kommunal service.
- **Anpassning till framtida behov:** Flexibilitet för att möta förändringar i elevantal och utbildningskrav.
- **Likvärdighet i utbildningen:** Alla elever ska ha samma möjligheter till högkvalitativ utbildning.
- **Skolan som en attraktiv arbetsplats:** Som kan locka lärare och skolpersonal.
- **Effektiv resursanvändning:** Det handlar om optimalt utnyttjande av ekonomiska och personella resurser.

Lärare

För lärare är följande faktorer centrala:

- **Arbetsmiljö och kollegialt stöd:** En F-6-struktur möjliggör kontinuerlig kontakt med samma elever, vilket stärker relationer och arbetsmiljön. Äldre elever kan fungera som förebilder för yngre elever.
- **Tjänstgöringsgrad och stabilitet:** Fulla tjänster och kontinuitet i anställningen gynnar lärarens fokus på undervisning. På en stor skola kommer det ständigt vara någon kollega som är borta, och risken att få vikariera ofta är överhängande.
- **Professionell utveckling:** Möjlighet till fortbildning och kollegialt lärande genom ämneskollegor. Det dagliga arbetet kretsar dock runt de kollegiala samarbeten som görs med kolleger som delar undervisningsgrupper, och t.ex. ämnesöverskridande arbeten sker.

Argumentation för Alternativ 1 och 2

Alternativ 1: Errarps skola F-6, Rebbelberga F-6, Adolfsfält F-6

Fördelar:

- **Närhet till skolan:** Elever kan gå i en skola nära hemmet, vilket stämmer överens med 15-minutersstaden. Detta minskar behovet av transporter och bidrar till familjernas vardagslättnad. Även för att attrahera lärare är skolans geografiska läge viktigt. Fysisk närhet till skolan främjar även föräldrars engagemang i sina barns skolsituation.³
- **Kontinuitet:** Färre skolbyten ger stabilitet och trygghet för eleverna, vilket är särskilt viktigt för barns välbefinnande. Kommuner som etablerar nya skolor gör i regel det som

³ Skolstorlekens påverkan på elevers skolprestationer och sociala situation i skolan - En forskningsöversikt, Carl-Henrik Adolfsson, Linnéuniversitet, 2014.

F-6- eller F-9-skolor.⁴ Göteborgs stads skolutredning framhåller vikten av sammanhållna skolstadier för att följa principen om sammanhållet lärande och kontinuitet i stödinsatser samt för att undvika osäkerhet om skolplacering.⁵

- **Social samhörighet:** En F-6-struktur stärker gemenskapen genom att samla barn i olika åldrar, vilket skapar ett stödjande nätverk för elever och föräldrar.
- **Attraktiv stad:** Närhet och kontinuitet bidrar till en attraktiv boendemiljö för barnfamiljer, vilket i sin tur stärker kommunens utveckling.
- **Flexibilitet när årskullar varierar:** Flera skolstadier på samma skola skapar förutsättningar för åldersintegrerade arbetslag som ger en ökad flexibilitet, i användningen av personal- och lokalresurser, vid variationer i årskullarnas storlek.⁶

Nackdelar:

- **Resursfördelning:** Svårigheter att fördela speciallärare och resurser jämnt mellan skolorna kan uppstå. Denna utmaning kan dock hanteras genom samordning mellan skolorna och innovativa lösningar, som distansundervisning eller att låta sexor ha t.ex. hemkunskap och språk på den nya skolan.
- **Färre ämneskollegor:** Mindre skolor kan ha färre ämneskollegor, vilket kan påverka lärarnas professionella utveckling och arbetsmiljö⁷. Detta kan motverkas genom samarbetsnätverk och gemensamma utbildningsinsatser. Det är visserligen inte av stor vikt för att attrahera legitimerade lärare⁸. Vi måste också ha med i beräkningarna att vissa lärare på F-3-skolorna kommer få färre ämneskolleger, tex. lärare i bild och slöjd [bilaga 1].

Alternativ 2: Errarps skola F-3, Rebbelberga F-3, Adolfsfält 4-6

Fördelar:

- **Specialisering:** Samling av årskurs 4-6 kan eventuellt möjliggöra större kollegialt stöd för ämneslärare och effektivare resursanvändning.

⁴ Se exempelvis Göteborgs stad (Härlandstjärnskolan, F-9, 2022), Haninge kommun (Nakterhusskolan, F-6, 2020), Norrköpings kommun (Svärtinge Skogsbacke skola, F-6, 2021), Oxelösunds kommun (Oxelöskolan, F-9, 2021) och Stockholms stad (Sjöviksskolan, F-9, 2020).

⁵ Skolenhetsutredningen - grundläggande principer för en ny skolenhetsorganisation, Grundskoleförvaltningen, Göteborgs stad, 2020.

⁶ UN.2019.54, Likvärdiga grundskolor i Oxelösunds kommun, Utbildningsförvaltningen, Oxelösunds kommun, 2020.

⁷ Skolverket (2024). "Ett lärande kollegium".

<https://www.skolverket.se/skolutveckling/inspiration-och-stod-i-arbetet/stod-i-arbetet/ett-larande-kollegium>

⁸ Skolverket (2024). "Strategisk kompetensförsörjning".

<https://www.skolverket.se/skolutveckling/leda-och-organisera-skolan/leda-personal/strategisk-kompetensforsorjning>

⁹ Sveriges lärare (2023). "Lärare flyr

yrket". <https://www.sverigeslarare.se/om-oss/opinion-debatt/undersokningar/larare-flyr-yrket/>

- **Effektiv resursanvändning:** Större elevgrupper kan skapa ekonomiska förutsättningar för en mer effektiv resursanvändning. Dock blir det inte ekonomiskt om eleverna misslyckas med sina studier.

Nackdelar:

- **Fler skolbyten:** Elever måste byta skola efter årskurs 3, vilket kan skapa osäkerhet och negativt påverka deras sociala utveckling. Stadieövergångar lägger dessutom ett stort ansvar på lärarna. Framförallt tenderar information och åtgärdsprogram att falla mellan stolarna vid alla stadieövergångar i skolan. Alla elever kommer att byta skola två gånger under sin grundskoletid, istället för en gång som idag. Det ger svårare överlämningar med en separat skola.
- **Transportbehov:** Längre avstånd till skolan för äldre elever, vilket ökar beroendet av skoltransporter och kan skapa en börda för föräldrar och syskon.
- **Sociala band:** Brytning av relationer med lärare och kamrater vid skolbyte kan leda till otrygghet och påverka skolresultaten negativt.
- **Flexibilitet:** Att bara ha en 4-6-skola i norra Ängelholm gör att det inte finns någon flexibilitet att utöka antalet skolplatser om ett behov uppstår. Alternativ med stora 4-6-skolor saknar empiriskt stöd, vilket innebär risk för misslyckade reformer.
- **Färre alternativ:** För barn som av olika anledningar är i behov av ett byte av skola, t.ex. pga mobbing, finns färre eller inga alternativ i närområdet.

Rekommendation

Med hänsyn till de olika intressenternas prioriteringar framstår Alternativ 1 som det mest fördelaktiga. Det erbjuder närhet, kontinuitet och trygghet för eleverna, vilket är i linje med många av familjernas och många lärares önskemål.

Samtidigt ser även vi att Alternativ 1 har utmaningar vad gäller resursfördelning och färre ämneskollegor, men enligt forskningen *underlättar* ämneskollegor bara kollegialt lärande, och kollegialt lärande kan också ske mellan kolleger som inte är ämneskollegor. Det sker inte per automatik bara för att man får ämneskollegor på den egna enheten. Således måste insatser ske för att initiera det kollegiala lärandet. Detta kan till stor del hanteras genom samarbetsnätverk och delade resurser mellan skolorna.

Fördelarna för alternativ 2 – som specialisering och effektiv ekonomisk resursanvändning – är viktiga, men nackdelarna i form av fler skolbyten och större transportbehov riskerar att påverka elevernas välbefinnande negativt.

För politiker och skolledare innebär Alternativ 1 en attraktiv och hållbar lösning för framtida utveckling, samtidigt som det möjliggör likvärdighet i utbildningen. Sammanfattningsvis uppfyller Alternativ 1 bäst de samlade behoven och prioriteringarna för familjer, politiker och lärare i Ängelholm.

Källförteckning

1. Moreno, C. (2024). "The 15-Minute City".
<https://www.moreno-web.net/new-book-the-15-minute-city-a-solution-to-saving-our-time-and-our-planet/>
2. Vi lärare (2023). "Fortsatt stora problem vid stadieövergångar".
<https://www.vilarare.se/grundskollararen/skolinspektionen/fortsatt-stora-problem-vid-stadieovergangar/>
3. Skolstorlekens påverkan på elevers skolprestationer och sociala situation i skolan - En forskningsöversikt, Carl-Henrik Adolfsson, Linnéuniversitet, 2014.
<https://byggaskola.se/wp-content/uploads/2016/07/Skolstorlekens-paverkan-pa-elevers-skolprestationer-och-sociala-situation-i-skolan.pdf>
4. Härlandstjärnskolans, Göteborgs stad
<https://goteborg.se/wps/portal/enhetssida/harlandatjarnskolan>
Nakterhusskolans, Haninge kommun
<https://nakterhusskolans.haninge.se/>
Svärtinge Skogsbacke skola, Norrköpings kommun
<https://norrkoping.se/skola-och-forskola/grundskola/kommunala-grundskolor/svartinge-skogsbacke-skola>
Oxelöskolan, Oxelösunds kommun
<https://www.oxelosund.se/barn-och-utbildning/grundskola-och-anpassad-grundskola/oxeloskolan-arskurs-f-9>
Sjöviksskolans, Stockholms stad
<https://grundskola.stockholm/hitta-grundskola/grundskola/sjoviksskolan>
5. Skolenhetsutredningen - grundläggande principer för en ny skolenhetsorganisation, Grundskoleförvaltningen, Göteborgs stad, 2020.
[https://www4.goteborg.se/prod/Intraservice/Namndhandlingar/NamndhandlingarArkiv/SamrumPortalArkiv_2020-2022.nsf/C1258B1600733279C125858F00491602/\\$File/05_Skolenhetsutredningen_grundlaggande_principer_for_en_ny_skolenhetsorganisation.pdf](https://www4.goteborg.se/prod/Intraservice/Namndhandlingar/NamndhandlingarArkiv/SamrumPortalArkiv_2020-2022.nsf/C1258B1600733279C125858F00491602/$File/05_Skolenhetsutredningen_grundlaggande_principer_for_en_ny_skolenhetsorganisation.pdf)
6. UN.2019.54, Likvärdiga grundskolor i Oxelösunds kommun, Utbildningsförvaltningen, Oxelösunds kommun, 2020.
https://www.oxelosund.se/download/18.ca6b0751735c3b34e746a16/1600340424093/Un_2020-01-22.pdf
7. Skolverket (2024). "Ett lärande kollegium".
<https://www.skolverket.se/skolutveckling/inspiration-och-stod-i-arbetet/stod-i-arbetet/ett-larande-kollegium>
8. Skolverket (2024). "Strategisk kompetensförsörjning".
<https://www.skolverket.se/skolutveckling/leda-och-organisera-skolan/leda-personal/strategisk-kompetensforsorjning>
9. Sveriges lärare (2023). "Lärare flyr yrket".
<https://www.sverigeslarare.se/om-oss/opinion-debatt/undersokningar/larare-flyr-yrket/>